

AVALUACIÓ DE L'ÚS I DE LA PROMOCIÓ DE LA LLENGUA CATALANA A LA FACULTAT DE MEDICINA DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA

LLUÍS CIRERA I SUÀREZ, FRANCESC MATEU I HOSTA,
SUSANNA MATESANZ I ADROBAU

Introducció

L'ús i la promoció de la llengua catalana en l'aprenentatge de la medicina s'ha mantingut menys o més polèmic, fins i tot conflictiu, al llarg d'anys i cursos.

Les diferències s'han fet paleses entre una franja de l'alumnat que demanava i demana l'ensenyament en català, com a idioma científic, i la indiferència, reticència o resistència de quadres dirigents —d'òrgans de govern o de càtedra de la facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona.

Es de menció la problemàtica del grup de català d'entrada a la Facultat el 1980; segon any del «numerus clausus» que el curs 1983-1984, per una Normativa de l'aplicació de l'actual Pla d'Estudis, li fou negat, al cicle clínic, un grup en català. Problema avui resolt per la intervenció del Rectorat. Però, l'abans dita Normativa ha fet que, durant el període clínic, hi hagi tres opcions, dues de les quals no tindran, si la situació no canvia, ensenyament en català al llarg de tres cursos, que és el que resta per l'acabament de la carrera.

La perllongada situació entre el nombre d'assistents als grups de català i castellà, desfavorable pels primers, a la vegada que es dona un relatiu increment del nombre d'alumnes als grups en català als primers anys de la carrera, ens ha fet endegar el present treball com una contribució, o un graó més, per a cercar i mesurar l'actitud de l'estament estudiant, obtenir resultats i proposar valoracions per poder incidir així sobre els nostres companys com a motor d'esperança per a un ús, més extens i millor, en tots els vessants acadèmics de la nostra llengua: el català.

Metodologia i medis

Recollida de dades: S'ha partit d'un Test d'Actituds envers el català per a treballadors assalariats per compte d'altri (annex 1).

Aquest test ha estat adaptat a alumnes, en concret als de la nostra Facultat. D'aquesta manera es conformà el Test pilot (annex 2).

Mitjançant 10 tests pilot s'ha verificat la correcta comprensió i la mesura, per part nostra i d'experts, de les aportacions dels entrevistats (d'una forma totalment a l'atzar) sobre les preguntes, ítems i possibles respostes.

Després de la discussió dels resultats al test pilot, s'han introduït canvis o perfílacions en preguntes, ítems o respostes en el disseny final del qüestionari enquesta (annex 3).

La població de sondeig és la comunitat d'alumnes de tercer curs. Ha estat escollida amb dos criteris: 1r) un mínim de dos anys de permanència a la Facultat, experiència suficient per a avaluar la situació del català a la Facultat; 2n) els resten anys suficients de permanència, fins a obtenir el títol, per a ésser factors i agents de promoció del català a la Facultat.

L'alumnat ha estat entrevistat per grups del curs, de forma massiva, a l'inici de les classes de les assignatures punta.

Les freqüències de resultats s'agrupen per opcions de resposta. S'obtenen percentatges globals i específics del grup de català.

Avaluació per part dels autors, fent la conseqüent valoració d'actituds de promoció del català.

RESULTATS OBTINGUTS DEL QÜESTIONARI QUE VALORA L'ACTITUD DELS ESTUDIANTS DEL TERCER CURS DE MEDICINA RESPECTE AL CATALÀ

1) Sexe:

- 1 Home.
- 2 Dona.

	A	B	C	D	Total	% (1)	% (2)
1	50	24	20	59	153	49,52	43,64
2	52	31	24	49	156	50,48	56,36
Total	102	55	44	108	309	100	100

2) Lloc de naixement:

- 1 Territoris de parla catalana.
- 2 Resta del territori espanyol.
- 3 Altres.

	A	B	C	D	Total	% (1)	% (2)
1	74	53	39	88	254	82,20	96,38
2	22	1	4	14	41	13,26	1,81
3	6	1	1	6	14	4,54	1,81
Total	102	55	44	108	309	100	100

3) Quin idioma creus que s'hauria d'emprar a la Universitat?

- 1 Hauria d'ésser tot en català.
- 2 Hauria d'ésser tot en castellà.
- 3 Cada professor hauria d'expressar-se en l'idioma que desitgi. (L'alumne/a s'adapta al professor.)
- 4 Cada alumne/a hauria de rebre les classes en l'idioma que desitgi. (Grups de català i castellà.)

	A	B	C	D	Total	% (1)	% (2)
1	5	14	0	5	24	7,76	25,45
2	6	0	0	8	14	4,53	–
3	10	8	1	11	30	9,70	14,54
4	80	32	43	84	239	77,34	58,18
0	1	1	0	0	2	0,67	1,81
Total	102	55	44	108	309	100	100

4) Partint de la situació actual, quina presència creus que tindrà, en el futur, el català a la Universitat?

- 1 Serà tot en català.
- 2 Hi haurà més coses en català que en castellà.
- 3 Estaran equiparats el castellà i el català.
- 4 Hi haurà menys coses en català que en castellà.
- 5 No es farà res en català.

	A	B	C	D	Total	% (1)	% (2)
1	6	4	2	12	24	7,76	7,27
2	28	29	15	32	104	33,65	57,72
3	53	11	24	47	135	43,68	20
4	10	11	2	14	37	11,97	20
5	5	0	1	3	9	2,91	–
0	0	0	0	0	0	–	–
Total	102	55	44	108	309	100	100

5) T'agradaria millorar els teus coneixements de català?

- 1 Si.
- 2 No.

	A	B	C	D	Total	% (1)	% (2)
1	81	54	37	88	260	84,14	98,19
2	17	1	6	18	18	13,90	1,81
0	4	0	1	2	7	2,26	–
Total	102	55	44	108	309	100	100

6) Creus que és més difícil estudiar i prendre apunts en català que en castellà?

- 1 És molt més difícil en català.
- 2 És més difícil en català.
- 3 És més fàcil en català.
- 4 És molt més fàcil en català.

ESTUDIAR

	A	B	C	D	Total	% (1)	% (2)
1	24	2	10	28	64	20,72	3,63
2	49	11	23	44	127	41,11	21
3	9	18	2	17	46	14,88	32,73
4	4	13	1	5	23	7,44	23,64
0	16	11	8	14	29	15,85	20
Total	102	55	44	108	309	100	100

PRENDRE APUNTS

	A	B	C	D	Total	% (1)	% (2)
1	20	2	15	25	62	20,06	3,64
2	58	12	19	52	141	45,64	21,81
3	5	17	1	13	36	11,65	30,91
4	4	14	1	4	23	7,44	25,45
0	15	10	8	14	47	15,21	18,19
Total	102	55	44	108	309	100	100

7) Has assistit, algun curs, al grup d'ensenyament en català?

- 1 Si.
- 2 No.

	A	B	C	D	Total	% (1)	% (2)
1	9	43	14	23	89	28,80	78,19
2	92	11	30	85	218	70,55	20
0	1	1	0	0	2	0,65	1,81
Total	102	55	44	108	309	100	100

8) Quina creus que és la situació del català al nivell científic? (Publicacions, difusió, vocabulari...)

- 1 Està totalment normalitzat.
- 2 Està bastant normalitzat.
- 3 Està poc normalitzat.
- 4 No està gens normalitzat.

	A	B	C	D	Total	% (1)	% (2)
1	7	0	2	4	13	4,20	0
2	17	3	7	13	40	12,94	5,46
3	44	38	27	54	163	52,75	69,09
4	33	14	8	35	90	29,10	25,45
0	1	0	0	2	3	0,91	0
Total	102	55	44	108	309	100	100

9) Quina creus que és l'actitud de les persones de la Facultat respecte a la PRO-MOCIÓ del català?

- 1 Molt a favor.
- 2 A favor.
- 3 Indiferent.
- 4 En contra.
- 5 Molt en contra.

Quadres dirigents

	A	B	C	D	Total	% (1)	% (2)
1	9	0	6	10	25	8,09	–
2	40	18	22	46	126	40,77	32,71
3	39	27	14	40	120	38,83	49,09
4	2	6	1	1	10	3,26	10,90
5	5	0	0	2	7	2,26	–
0	7	4	1	9	21	6,79	7,30
Total	102	55	44	108	309	100	100

Professors

	A	B	C	D	Total	% (1)	% (2)
1	4	1	5	4	14	4,54	1,8
2	38	33	24	50	145	46,92	60
3	45	20	14	41	120	38,83	36,4
4	7	0	0	5	12	3,88	0
5	2	0	0	1	3	0,47	0
0	6	1	1	7	15	4,86	1,8
Total	102	55	44	108	309	100	100

Alumnes

	A	B	C	D	Total	% (1)	% (2)
1	4	6	1	9	20	6,47	10,9
2	45	21	17	40	123	39,80	38,2
3	47	28	21	40	136	44,01	50,9
4	4	0	4	10	18	5,82	0
5	1	0	0	3	4	1,29	0
0	2	0	1	6	9	2,91	0
Total	102	55	44	108	309	100	100

Personal d'administració i secretaria

	A	B	C	D	Total	% (1)	% (2)
1	2	0	2	3	7	2,26	0
2	35	9	17	29	90	29,12	16,37
3	52	43	18	57	170	55,01	78,18
4	6	2	5	10	23	7,45	3,64
5	2	0	0	1	3	0,98	0
0	5	1	2	8	16	5,18	1,81
Total	102	55	44	108	309	100	100

Bidells

	A	B	C	D	Total	% (1)	% (2)
1	0	0	0	2	2	0,65	0
2	14	4	8	14	40	12,95	7,28
3	62	40	26	62	190	61,48	72,72
4	15	8	7	15	45	14,56	14,55
5	5	2	3	6	16	5,18	3,64
0	6	1	0	9	16	5,18	1,81
Total	102	55	44	108	309	100	100

(1) Percentatges referits al total d'alumnes enquestats.

(2) Percentatges referits als alumnes que reben l'ensenyament en català (grup B).

Valoracions dels resultats obtinguts a les enquestes

Són diverses les valoracions que es poden fer d'aquesta enquesta però, així a vol d'ocell, hom té la impressió que en aquest país continua augmentant la consciència col·lectiva de la qüestió del català (a una gran distància del que probablement seria l'ideal per una llengua i un país com aquest, tot sigui dit), però no la consciència efectiva o pràctica. I tot això es dedueix directament de l'enquesta; hom pot veure:

A) Un 43 % dels enquestats creu que en un futur estaran equiparats el català i el castellà a la Universitat, i un 33 % creu que hi haurà més coses en català que en castellà. És a dir, un 76 % de la gent creu que la situació del català millorarà en un futur. Un altre fet curiós és que pràcticament ningú creu que serà tot en català i que el percentatge de gent que creu que hi haurà més coses en castellà és el mateix que el que creu que tot serà en català i que, en els dos casos, és molt baix (11 % i 7 % respectivament). Això els converteix en els dos extrems de la campana de distribució d'opinions. D'això es dedueixen dues coses:

- 1) Desapareix com a extrem el «tot en castellà», cosa que indica un augment de la conscienciació de la gent.
- 2) Hi ha poca gent que creu que serà tot en català, cosa que indica disminució d'alçada del llistó de la normalització.

B) A un 84 % dels enquestats els agradaria millorar els seus coneixements de català.

C) Sobre un 8 % dels enquestats creu que el català al nivell científic no està gens, o està poc, normalitzat.

D'aquests tres punts, A, B, C, hom pot deduir un evident augment de la conscienciació col·lectiva de la qüestió del català. Aquests resultats serien impensables fa uns anys, quan els nivells de conscienciació eren molt més petits. Tot i així, creiem que fa uns anys tampoc no hi hagués hagut la moderació en el que hem anomenat llistó de la normalització. Es tracta, segurament, d'un dels fets destacables de l'enquesta, l'augment de la conscienciació col·lectiva a canvi d'una moderació d'objectius i fites. Les conseqüències derivades d'aquest canvi les deixem a l'opinió personal de cadascú.

Malgrat tot, on porta aquesta conscienciació? És veritat que existeix aquest avenç? No ho sabem. No sabem si és que aquesta conscienciació no porta enlloc o és que encara no s'han produït els efectes esperats, perquè:

- Només un 28,5 % davant d'un 70 % ha assistit alguna vegada a algun grup d'ensenyament del català.
- Menys d'un 18 % dels alumnes de la Facultat tenen les classes en català (això si el professor no decideix el contrari, que algun n'hi ha).
- Per més d'un 40 % dels enquestats encara segueix essent més difícil estudiar i prendre apunts en català.

Per aquestes raons expressàvem en un començament que la conscienciació efectiva, pràctica, encara no existeix.

A títol de curiositat o anècdota, hi trobem també:

- L'augment de dones que, en aquest moment, ja sobrepassa el d'homes, en una facultat on no fa molts anys llur presència era escassa.
- L'actitud general es creure que tothom es mostra indiferent respecte al problema del català, amb només una petita inclinació en direcció a afavorir el català.
- Per la gent resulta més difícil prendre apunts en català que estudiar en català.

En concloure aquestes valoracions, tornem a les paraules amb què les encapçalàvem, tot reafirmant-nos en el que dèiem, i tot pensant que la realitat del català és més greu del que aquí es manifesta, ja que creiem que les enquestes estan més contestades amb el desig que amb la realitat. Caldrà esperar veure cap a on deriva aquest moment de canvi i veure si anem o no cap a una universitat i un país on hi hagi un sentiment de nació i una llengua rica i plena.

Agraïments

A Josep M.ª Casanelles, del CAPS (Centre d'Anàlisi i Propostes Sanitàries).

Jaume Canela, del Departament de Bioestadística de la Facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona.

Ignasi Vila, del Departament de Psicologia de la Facultat de Psicologia de la Universitat de Barcelona.

Antoni Vallès del Departament de Bioestadística de la Facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona.

Perquè, sense els seus suggeriments i documentació, aquest treball no hagués estat un fet.

ANNEX 1

En català

En castellà

En català i en castellà

Actituds lingüístiques

¿Com creu que hauria de ser l'escola?

- tot en català
- en català amb assignatura de castellà
- amb assignatures en català i assignatures en castellà
- en castellà amb assignatures de català
- en castellà
- en català per als catalanoparlants i en castellà per a castellanoparlants, dins d'una mateixa escola
- escola en català per als catalanoparlants i en castellà per als castellanoparlants

¿Li agradaria millorar el seus coneixements de català?

- si
- no

¿Com veu el futur de la llengua catalana?

- a Catalunya augmentarà el seu ús
- es mantindrà com ara
- anirà disminuint el seu ús

Lleialtat lingüística envers el català

¿Com creu que hauria de ser la televisió?

- en català
- majoritàriament en català
- amb uns horaris repartits de manera equivalent entre el castellà i el català
- majoritàriament en castellà
- en castellà

Marqui amb una creu l'opinió que li mereixi cadascuna de les frases següents:

- És natural que hi hagi famílies de parla catalana que parlin castellà amb els fills
 - 1 totalment en desacord
 - 2 bastant en desacord
 - 3 m'és indiferent
 - 4 bastant d'acord
 - 5 totalment d'acord
- Els adults no catalans que viuen a Catalunya haurien d'aprendre el català.
 - 1.
 - 2.
 - 3.
 - 4.
 - 5.
- L'escola a Catalunya hauria d'ensenyar més en català del que ho fa.
 - 1.
 - 2.
 - 3.
 - 4.
 - 5.
- Els catalanoparlants haurien de parlar en català als que no el parlen però l'entenen.
 - 1.
 - 2.
 - 3.
 - 4.
 - 5.
- Tots els mestres de Catalunya haurien de saber el català.
 - 1.
 - 2.
 - 3.
 - 4.
 - 5.

Utilitat lingüística

- Sabent català és més fàcil aconseguir l'apreci de certes persones.
 - 1.
 - 2.
 - 3.
 - 4.
 - 5.
- Sabent català és més fàcil trobar feina.
 - 1.
 - 2.
 - 3.
 - 4.
 - 5.
- A Catalunya un es troba en situacions en les quals és molt útil saber català.
 - 1.

- 2.
 - 3.
 - 4.
 - 5.
- Per conviure amb catalans cal saber català.
- 1.
 - 2.
 - 3.
 - 4.
 - 5.
- Crec necessari que els meus fills sàpiguen català.
- 1.
 - 2.
 - 3.
 - 4.
 - 5.

Actituds relatives a la identitat col·lectiva

- De la relació següent:
- català
andalús
castellà
gallec
espanyol
(o una altra identitat que vosté senti com a pròpia) digui la que vosté se sent:
- en primer lloc:
en segon lloc:
- ¿Què pensa sobre l'autonomia de Catalunya?
l'actual autonomia és satisfactòria
caldrà que només hi hagués un govern a Madrid
m'és indiferent
caldrà molta més autonomia

ANNEX 2

Enquesta català-Facultat de Medicina

Sexe..... Edat..... Curs..... Grup.....

Feu un cercle en el número de la resposta escollida.

- 1) Lloc de naixement
 1. Catalunya
 2. Resta d'Espanya
 3. Altres
- 2) Si has nascut fora de Catalunya ¿quant fa que vius a Catalunya?
 1. Menys de 2 anys
 2. De 2 a 10 anys

3. Més de 10 anys
- 3) Quin idioma creus que s'hauria d'emprar a la Universitat?
 1. Hauria de ser tot en català
 2. Hauria de ser tot en castellà
 3. Cada professor s'hauria d'expressar en l'idioma que desitgi (l'alumne s'adapta al professor)
 4. Cada alumne hauria de rebre les classes en l'idioma que desitgi (grups de català o castellà)
- 4) Partint de la situació actual, ¿quina presència creus que tindrà en el futur, el català a la universitat?
 1. Serà tot en català
 2. Hi haurà bastants coses en català
 3. Serà igual que ara
 4. Hi haurà poques coses en català
 5. No es farà res en català
- 5) ¿T'agradaria millorar els teus coneixements de català?
 1. Sí
 2. No
- 6) Penses que és més difícil estudiar i prendre apunts en català que en castellà?
 1. És molt més difícil en català
 2. És més difícil en català
 3. És més fàcil en català
 4. És molt més fàcil en català
- 7) ¿Quina creus que és la situació del català a nivell científic? (Publicacions, difusió, vocabulari...)
 1. Està totalment normalitzat
 2. Està bastant normalitzat
 3. Està poc normalitzat
 4. No està gens normalitzat
- 8) ¿Quina creus que és l'actitud dels membres de la facultat (quadres dirigents, professors, alumnes, personal administració, bidells) en relació a la promoció del català?
 1. Molt a favor
 2. A favor
 3. En contra
 4. Molt en contra
 - Quadres dirigents
 - Professors
 - Alumnes
 - Personal administració
 - Bidells

ANNEX 3

Qüestionari català-Facultat de Medicina

Sexe:

1 Home. 2 Dona.

Edat:

Poseu el número de resposta desitjat en el quadret de la dreta

- 1) Lloc de naixement:
 - 1 Territoris de parla catalana
 - 2 Resta territori espanyol
 - 3 Altres
- 2) Si no has nascut a Catalunya, quan temps fa que hi vius?
 - 1 Menys de 2 anys
 - 2 De 2 a 10 anys
 - 3 Més de 10 anys
- 3) Quin idioma creus que s'hauria d'emprar a la Universitat?
 - 1 Hauria de ser tot en català
 - 2 Hauria de ser tot en castellà
 - 3 Cada professor hauria d'expressar-se en l'idioma que desitgi (l'alumne/a s'adapta al professor).
 - 4 Cada alumne/a hauria de rebre les classes en l'idioma que desitgi (grups de castellà i català)
- 4) Partint de la situació actual, ¿quina presència creus que tindrà en el futur el català a la Universitat?
 - 1 Serà tot en català
 - 2 Hi haurà més coses en català que en castellà
 - 3 Estaran equiparats el castellà i el català
 - 4 Hi haurà menys coses en català que en castellà
 - 5 No es farà res en català
- 5) ¿T'agradaria millorar els teus coneixements de català?
 - 1 Sí
 - 2 No
- 6) Creus que és més difícil estudiar i prendre apunts en català que en castellà?
 - 1 És molt més difícil en català
 - 2 És més difícil en català
 - 3 És més fàcil en català
 - 4 És molt més fàcil en català

Estudiar
Prendre apunts
- 7) Has assistit a algun curs al grup d'ensenyament en català?
 - 1 Sí
 - 2 No
- 8) Quina creus que és la situació del català a nivell científic? (publicacions, difusió, vocabulari...)
 1. Està totalment normalitzat
 2. Està bastant normalitzat
 3. Està poc normalitzat
 4. No està gens normalitzat
- 9) ¿Quina creus que és l'actitud de les persones de la Facultat respecte a la PROMOCIÓ del català?
 - 1 Molt a favor
 - 2 A favor
 - 3 Indiferent
 - 4 En contra

- 5 Molt en contra
 - Quadres dirigents
 - Professors
 - Alumnes
 - Personal administració i secretaria
 - Bidells

